

Slet så simpelt er forholdet dog ikke i det borgerligt-kapitalistiske samfund, hvor staten (ikke at forveksle med samfundet) også tager sin del af slæbet med at få lortet til at køre i et evindeligt (men dog næppe evigt) forsøg på at forgyldte det til folkets glæde (det jeg tænker på kaldes velfærd og er som bekendt skidt).

En vigtig del af dette arbejde forholder sig til kunsten. Men holdningen er tvetydig som selve den borgerlige ideologi. Man vil jo på den ene side bevare den statsmodificerede (eller -støttede) kapitalisme, mens man på den anden side som bekendt i tide og utide råber op om kritisk holdning, livlig debat osv. (Det er specielt det man har et kulturministerium til). Alt er idyl lige indtil den ønskede kritik bliver uønsket fordi den rettes mod det kapitalistiske samfundssystem, thi da bliver den samfundsfjendtlig – siger man, og det er her sammenblandingen sker: den er i realiteten statsfjendtlig for så vidt som staten går kapitalens ærinde og dermed går *mod* samfundets generelle interesse.

Filmen indgår blot som en del af diverse helheder, særlig vigtige er her på den ene side hele det ideologiske reproduktions-apparat (der f. eks. kaldes massekommunikation, ja endog til tider oplysning, til trods for at den vigtigste funktion er at fastholde formørkelsen) og på den anden side det før omtalte marked. De film, der kan sælges (har stor markedsmæssig bytteværdi) er dem, der vækker genklang (altså er et ekko af de formørkede tanker), har stor ideologisk bytteværdi i den ufarlige meningsudveksling, disse film er der ingen problemer med, hverken for producenter, stat eller forbrugere. Vanskeligheden opstår ved de (i høj grad fraværende) problematiske film. Netop dem skulle der gives støtte til ifølge den kulturministerielle målsætning om kritik osv. En lov skulle gerne indrettes sådan, at der fra de officielle organers side blev sat særlig pris på den slags film – og helst *inden* deres realisation er blevet umuliggjort af de ovenfor skitserede markeds-mekanismer (film-industrien har jo sine egne interesser). Loven skal direkte modarbejde markedets almindelige tendenser, enhver forestilling om interessefællesskab mellem filmindustri og samfundskritik er illusorisk. Og et arbejde rettet mod de almindelige markedstendenser kræver beherskelse af *alle* områdets led, også filmkritikken (f. eks. gennem udgivelse af et billigt, bredt distribueret film(uge)blad). Denne beherskelse kan realiteter ikke realiseres, der kan kun arbejdes i den retning (gennem alternative organer f. eks.). Og paradokset – som er den borgerlige statsmagts paradoks – er, at det som statsmagten *siger* den gerne vil, er direkte i modstrid med dens egen interesse. For filmfolkene er der ikke andet at gøre end at tage den kulturministerielle snak på ordet og forlange ideologiens positive side realiseret. Uden illusioner om at vi har et andet samfund og en anden statsmagt end vi faktisk har.

Erhvervslov eller kunstlov? Instruktøren Chr. Braad Thomsen skitserer en stats- produktion, der ikke indebærer nationalisering

Da politikerne vedtog den nuværende filmlov, var deres største fejl, at de ikke gjorde sig klart, om loven skulle være en støtte til filmkunsten eller til det private erhvervsliv. I for-

længelse af denne forvirring nedsatte man en fondsbestyrelse, hvor erhvervslivets repræsentanter dominerede over filmkunstens, og man ansatte en direktør, der har gjort en politisk karriere, men som ikke har forstand på filmkunst.

Det ville være ønskværdigt, om politikerne ved filmlovens revision ville forstå, at det ikke kan være en kunstlovs formål at støtte andet end kunsten. Filmloven må sikre, at filmindustriens repræsentanter ikke har nogensomhelst indflydelse på, hvordan den statslige støtte til filmkunsten skal fordeles.

Før politikerne bestemmer sig til fortsat at støtte de private filmproducenter i de tilfælde, producenterne ønsker at lave lødige film, må en række spørgsmål besvares: Er det ønskværdigt, at de private producenter kan høste betydeligt overskud på diverse sex- og agentfilm, mens de samtidig aldeles risikofrit kan producere lødige film for filmfondens penge? Hvis de private producenter ønsker at blive holdt risiko-løse af staten, før de binder an med et lødigt filmprojekt, bør staten så ikke samtidig være i stand til at kontrollere det overskud, de samme producenter nu stopper i deres egen lomme ved at producere underlødige film? Ville det desuden ikke være rimeligt, om staten havde indflydelse på producenternes lønpolitik, før der tildeles statsstøtte til deres produktioner? Er det rimeligt, at producenterne får statsstøtte for at underbetale deres filmarbejdere i den grad, som det fortsat er tilfældet i branchen?

Ingen forventer naturligvis, at de private producenter ønsker, at staten skal kontrollere deres økonomi. Men kan producenterne i så fald fortsat forvente at få statsstøtte til visse produktioner? Hvis staten ønsker at støtte filmkunsten og ikke de private filmproducenter, lader det sig så ikke lettest gøre ved, at staten opretter sit eget produktionsselskab?

Det er klart, at de private filmproducenter vil gå kraftigt imod statsproduktion, fordi det vil afskære dem fra at profitere af filmfondens midler i den udstrækning, som de i dag gør. Men en kunstlov skal næppe dikteres af hensynet til private profit-interesser. Når man i de senere års filmdebat har nævnt tanken om statsproduktion, har der også fra anden side end producenterne lydt refleks-agtige varselsråb om »sovjetiske tilstande«: Se blot, hvad der er sket med filmkunsten i de lande, hvor produktionen er helt på statens hænder! Men der er ikke tale om at nationalisere filmindustrien. Der er tale om, at staten bør have adgang til at producere de kunstnerisk værdifulde film, som de private producenter ikke er interesseret i at producere. Og de mennesker, der frygter, at staten skal blande sig æstetisk og politisk i, hvilke film der produceres for statens penge, udtrykker en fantastisk mistillid til det borgerlige demokrati i Danmark. I årevis har staten støttet forfattere, komponister og teaterfolk, uden at støtten har været ledsaget af politiske betingelser. Kunne det tænkes, at staten bad Ivan Malinovski eller Erik Knudsen om ikke længere at kritisere det kapitalistiske samfund, hvis de ønskede flere statspenge? Kunne det tænkes, at radio og TV øvede politisk censur på de kunstnere, der får lov at komme til mikrofon og skærm? Jeg tror, at de private producenters æstetiske og politiske censur af deres kunstnere *nødvendiggør*, at staten opretter sit eget produktionsselskab, – ikke for at indsnævre, men for at udvide den kunstneriske frihed.

Det turde samtidig være indlysende, at politikerne og pamperne ikke bør have nogen indflydelse på et sådant produktionsselskabs kunstneriske ledelse.